

Hoạt động giáo dục đạo đức cho học sinh tiểu học theo chương trình giáo dục phổ thông 2018

Lý Ngọc Hiền

*Học viên cao học Trường Đại học Trà Vinh

Received: 30/11/2023; Accepted: 6/12/2023; Published: 14/12/2023

Abstract: Moral education activities for elementary school students according to the 2018 general education program is a task that requires a long, regular and continuous process, requiring managers to have high spirit and responsibility. . Therefore, educating students on ethics is not enough only at school, but it is necessary to combine many forces throughout society to work side by side with family, school and society to educate children. The article presents some theoretical issues from the above research results.

Key word: Moral education, elementary school students, general education program 2018.

1. Đặt vấn đề

Giáo dục đạo đức (GDĐĐ) học sinh (HS) nhằm bồi dưỡng thế hệ trẻ vừa tài vừa đức, để các em trưởng thành và trở thành người có ích cho xã hội. Đặc biệt, đối với cấp học tiểu học, là cấp học đầu tiên trong 3 cấp học của bậc học phổ thông. Trong những năm trở lại đây, khi triển khai thực hiện Chương trình GDPT2018, Bộ GD&ĐT đã và đang triển khai thí điểm tại một số trường về chương trình giáo dục kỹ năng sống lồng ghép trong chương trình học chính khoá của một số môn học trong các nhà trường phổ thông, áp dụng từ bậc tiểu học đến phổ thông trung học. Song song đó là các chương trình ngoại khoá cũng nhằm GDĐĐ cho HS. Cách làm này bước đầu đạt được những hiệu quả đáng khích lệ, phần nào nâng cao nhận thức và hành động của HS. Bên cạnh đó, việc tổ chức tập huấn giáo viên, diễn đàn thảo luận và trao đổi kinh nghiệm thực tế giảng dạy môn Đạo đức nói chung, đạo đức theo chương trình GDPT 2018 cũng được quan tâm. Thông qua những những hoạt động trải nghiệm và bài học môn Đạo đức ở tiểu học, đã hình thành cho HS những giá trị đạo đức căn bản như tinh thần trách nhiệm trong các mối quan hệ: giữa cá nhân với gia đình, cá nhân với toàn xã hội và cá nhân với bản thân mình. Nhất là khi triển khai chương trình GDPT2018, thì hoạt động GDĐĐ cho HS lại càng cần thiết được quan tâm. Bài viết trình bày một số kết quả từ nghiên cứu về lí luận của vấn đề trên.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Hoạt động GDĐĐ cho HS ở trường tiểu học theo chương trình phổ thông 2018

2.1.1. Vị trí, vai trò hoạt động GDĐĐ cho HS trường tiểu học

GDĐĐ có vị trí và vai trò rất quan trọng trong

việc giáo dục trẻ ở bậc Tiểu học. Nó không chỉ bồi dưỡng nhận thức về chuẩn mực đạo đức xã hội, mà còn góp phần định hình và phát huy những phẩm chất cần thiết của nhân cách con người. Để làm tốt việc GDĐĐ cho HS tiểu học, theo tôi cần thực hiện tốt một số biện pháp sau đây:

Đối với trẻ tiểu học, ngoài cha mẹ, thầy cô giáo có vị trí hết sức quan trọng và có sức tác động rất lớn đối với trẻ. Có thể trong khoảng thời gian dài những điều cha mẹ dạy bảo, thuyết phục mà trẻ nhỏ không chịu nghe theo, không chấp nhận, nhưng nếu cũng với những điều đó được thầy cô giáo yêu cầu thì các em lại phục tùng tuyệt đối. Có thể nói rằng hình ảnh của thầy cô giáo ở bậc Tiểu học là hình ảnh khó phai mờ trong tâm trí HS. Điều này xuất phát từ sự chuẩn mực của thầy cô giáo tiểu học. Mỗi cán bộ quản lí nhà trường phải quán triệt đến tận thầy cô giáo để mỗi thầy cô giáo thật sự là một tấm gương sáng cho HS noi theo.

2.1.2. Nội dung GDĐĐ cho HS tiểu học

+ Về năng lực điều chỉnh hành vi:

Nhận thức chuẩn mực hành vi

- Nhận biết được một số chuẩn mực hành vi đạo đức và pháp luật thường gặp phù hợp với lứa tuổi và sự cần thiết của việc thực hiện theo các chuẩn mực đó.

- Có kiến thức cần thiết, phù hợp để nhận thức, quản lí, tự bảo vệ bản thân và duy trì mối quan hệ hoà hợp với bạn bè.

- Nhận biết được sự cần thiết của giao tiếp và hợp tác; trách nhiệm của bản thân và của nhóm trong hợp tác nhằm đáp ứng các nhu cầu của bản thân và giải quyết các vấn đề học tập, sinh hoạt hằng ngày.

Đánh giá hành vi của bản thân và người khác

- Nhận xét được tính chất đúng – sai, tốt – xấu,

thiện – ác của một số thái độ, hành vi đạo đức và pháp luật của bản thân và bạn bè trong học tập và sinh hoạt.

- Thể hiện được thái độ đồng tình với cái thiện, cái đúng, cái tốt; không đồng tình với cái ác, cái sai, cái xấu.

- Nhận xét được thái độ của đối tượng giao tiếp; một số đặc điểm nổi bật của các thành viên trong nhóm để phân công công việc và hợp tác.

Điều chỉnh hành vi

- Tự làm được những việc của mình ở nhà, ở trường theo sự phân công, hướng dẫn; không dựa dẫm, ỷ lại người khác.

- Bước đầu biết điều chỉnh và nhắc nhở bạn bè điều chỉnh cảm xúc, thái độ, hành vi, thói quen của bản thân phù hợp với chuẩn mực hành vi đạo đức, pháp luật và lứa tuổi; không nói hoặc làm những điều xúc phạm người khác; không mãi chơi, làm ảnh hưởng đến việc học hành và các việc khác; biết sửa chữa sai sót, khuyết điểm trong học tập và sinh hoạt hằng ngày.

- Thực hiện được một số hoạt động cần thiết, phù hợp để nhận thức, phát triển, tự bảo vệ bản thân và thiết lập, duy trì mối quan hệ hoà hợp với bạn bè.

- Bước đầu biết thực hành tiết kiệm và sử dụng tiền hợp lí.

+ Về năng lực phát triển bản thân

Tự nhận thức bản thân: Nhận biết được một số điểm mạnh, điểm yếu của bản thân theo chỉ dẫn của thầy giáo, cô giáo và người thân.

Lập kế hoạch phát triển bản thân

- Nêu được các loại kế hoạch cá nhân, sự cần thiết phải lập kế hoạch cá nhân, cách lập kế hoạch cá nhân.

- Lập được kế hoạch cá nhân của bản thân.

Thực hiện kế hoạch phát triển bản thân

- Thực hiện được các công việc của bản thân trong học tập và sinh hoạt theo kế hoạch đã đề ra với sự hướng dẫn của thầy giáo, cô giáo và người thân.

- Có ý thức học hỏi thầy giáo, cô giáo, bạn bè, người khác và học tập, làm theo những gương tốt để hoàn thiện, phát triển bản thân.

+ Về năng lực tìm hiểu và tham gia các hoạt động kinh tế – xã hội

Tìm hiểu các hiện tượng kinh tế – xã hội

- Bước đầu nhận biết được một số khái niệm cơ bản về xã hội và quan sát xã hội như: cá nhân, gia đình, xã hội, đất nước, tốt – xấu,...

- Bước đầu biết quan sát, tìm hiểu về gia đình, quê hương, đất nước, các hành vi ứng xử trong đời sống hằng ngày với sự giúp đỡ của thầy giáo, cô giáo

và người thân.

- Nhận biết được vai trò của tiền; sự cần thiết phải bảo quản, tiết kiệm, sử dụng hợp lí tiền.

Tham gia hoạt động kinh tế – xã hội

- Bước đầu nêu được cách giải quyết và tham gia giải quyết được các vấn đề đơn giản, phù hợp với lứa tuổi về đạo đức, pháp luật, kĩ năng sống trong học tập và sinh hoạt hằng ngày.

- Có được cách cư xử, thói quen, nề nếp cơ bản, cần thiết trong học tập, sinh hoạt.

- Đề xuất được phương án phân công công việc phù hợp; thực hiện được nhiệm vụ của bản thân; biết trao đổi, giúp đỡ thành viên khác để cùng nhau hoàn thành nhiệm vụ trong nhóm theo sự phân công, hướng dẫn.

- Tham gia các hoạt động phù hợp với lứa tuổi do nhà trường, địa phương tổ chức.

2.2. Các giải pháp hoạt động GDĐĐ cho HS ở trường tiểu học theo chương trình GDPT 2018

2.2.1. Giáo dục, nâng cao nhận thức cho CBQL, GV, NV, HS về tầm quan trọng của GDĐĐ cho HS

Tạo sự chuyên biến về mặt nhận thức cho các lực lượng giáo dục tham gia hoạt động GDĐĐ về mục tiêu, tính cấp thiết của hoạt động giáo dục đạo đức cho HS, làm cho họ thấy được vai trò, trách nhiệm của mình đối với hoạt động GDĐĐ cho HS.

Làm cho cán bộ quản lí, giáo viên và phụ huynh HS có ý thức, trách nhiệm, tạo sự chủ động trong hoạt động phối hợp GDĐĐ cho HS tạo động lực thúc đẩy quản lí hoạt động GDĐĐ cho HS đạt mục tiêu đề ra.

2.2.2. Nhà trường cần tăng cường kế hoạch hóa tổ chức hoạt động GDĐĐ cho HS tiểu học

Quá trình quản lí nhà trường của Hiệu trưởng là một quá trình gồm có 4 bước gồm: xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện, chỉ đạo thực hiện và kiểm tra đánh giá. Vì vậy, xây dựng kế hoạch GDĐĐ cho HS là giai đoạn đầu tiên, giai đoạn này có ý nghĩa quyết định đến sự thành công của các giai đoạn còn lại; vì kế hoạch được xây dựng trên nền tảng của thực trạng những thuận lợi, khó khăn mà xác định mục tiêu, nội dung, phương pháp và cách thức thực hiện để phù hợp với thực tế.

Xây dựng hoạt động GDĐĐ cho HS có ý nghĩa định hướng cho toàn bộ hoạt động quản lí GDĐĐ cho HS nhằm giúp cán bộ quản lí, giáo viên và các lực lượng hỗ trợ nhận thức tầm quan trọng của hoạt động này cũng định hình những hoạt động phải thực hiện. Trên cơ sở phân tích thực trạng, những thuận lợi, khó khăn, căn cứ vào những tiềm năng sẵn có để xác định

rõ mục tiêu, nội dung hoạt động hoặc các giải pháp cần thiết, là căn cứ tổ chức thực hiện và kiểm tra, đánh giá quá trình hoạt động giáo dục đạo đức; là cơ sở để huy động các nguồn lực cho việc thực hiện mục tiêu và nội dung GDĐĐ.

2.2.3. *Đổi mới việc tổ chức thực hiện các HĐGD hành vi đạo đức cho HS*

Công tác tổ chức là giao nhiệm vụ cụ thể cho cá nhân, tập thể tham gia thực hiện. Huy động và phát huy tối đa vai trò của các yếu tố có liên quan đến quá trình GDĐĐ cho HS như việc bố trí nguồn nhân lực, phân bổ kinh phí, chuẩn bị các điều kiện về cơ sở vật chất để tiến hành các hoạt động GDĐĐ cho HS sao cho kết quả giáo dục đạt mức tối ưu.

Sau khi kế hoạch được ban hành chính thức, Hiệu trưởng cần xây dựng quy chế phân công trách nhiệm rõ ràng, cụ thể nhằm nâng cao vai trò, trách nhiệm từng thành viên trong Ban chỉ đạo. Phó Hiệu trưởng phụ trách chuyên môn tiến hành sinh hoạt chuyên môn 1 lần theo định kỳ và 2 tuần/ lần sinh hoạt tổ chuyên môn, trong đó nắm bắt tình hình việc tổ chức các hoạt động GDĐĐ cho HS của từng lớp, thông qua dạy, học môn Đạo đức và các hoạt động trải nghiệm, có chú ý đến việc GDĐĐ đối với các HS cá biệt, yêu cầu giáo viên nêu những khó khăn, thuận lợi trong việc tổ chức hoạt động và những ý kiến đề xuất.

2.2.4. *Nhà trường cần tăng cường chỉ đạo các chủ thể thực hiện hoạt động GDĐĐ cho HS*

Tăng cường chỉ đạo các chủ thể thực hiện hoạt động GDĐĐ cho HS đúng, phát huy cao chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của từng cá nhân, tổ chức khi tham gia hoạt động GDĐĐ cho HS. Sau khi kế hoạch GDĐĐ cho HS chính thức được ban hành, Hiệu trưởng tiếp tục ban hành các quyết định quản lý như: Quyết định thành lập Ban chỉ đạo, Quyết định ban hành quy chế hoạt động của Ban Chỉ đạo, Quyết định phân công nhiệm vụ từng thành viên, quy chế phối hợp thực hiện hoạt động GDĐĐ cho trẻ sao cho phù hợp với nội dung và hình thức của hoạt động nhằm phát huy tối đa tính sáng tạo trong đổi mới nội dung phương pháp giáo dục mà vẫn khai thác triệt để và hiệu quả khả năng hỗ trợ của các lực lượng được huy động để phối hợp.

2.2.5. *Đổi mới phương pháp, hình thức KTĐG kết quả hoạt động GDĐĐ cho HS*

Đổi mới phương pháp, hình thức KTĐG kết quả hoạt động GDĐĐ cho HS nhằm đánh giá hiệu quả của các giải pháp và kết quả thực hiện nhiệm vụ GDĐĐ cho HS. Từ đó, phát huy ưu điểm, hạn chế

tồn tại yếu kém nhằm nâng cao chất lượng GDĐĐ cho HS. Nâng cao tầm nhìn, định hướng công việc cho cá nhân tổ chức để hoàn thành nhiệm vụ được giao.

KTĐG hoạt động GDĐĐ cho HS phải xác định nội dung, tiêu chí đánh giá, lập kế hoạch đánh giá. Tổ chức đánh giá độc lập thông qua sự phối kết hợp các hình thức đánh giá một cách phù hợp. Đề ra biện pháp điều chỉnh những hạn chế, sai lệch so với mục tiêu. Biểu dương, khen thưởng kịp thời, đề ra biện pháp duy trì, phát huy ưu điểm.

2.2.6. *Đầu tư kinh phí, trang thiết bị, phương tiện kĩ thuật cho tổ chức hoạt động GDĐĐ cho HS*

Tăng cường kinh phí, nguồn vốn ngân sách và các khoản đóng góp cho việc đầu tư trang bị trang thiết bị, phương tiện kĩ thuật, tài liệu tuyên truyền cho hoạt động đạo đức cho HS.

Nhà trường tạo điều kiện để chủ thể thực hiện hoạt động GDĐĐ cho HS sử dụng các trang thiết bị và quản lí hiệu quả việc sử dụng các trang thiết bị hiện có trong việc tổ chức hoạt động GDĐĐ cho HS. Kết hợp chặt chẽ giữa các nguồn lực trong và ngoài nhà trường trong việc sử dụng, bảo quản và đầu tư các trang thiết bị mới.

3. Kết luận

Hoạt động GDĐĐ cho HS là một công tác đòi hỏi cả quá trình lâu dài, thường xuyên và liên tục, đòi hỏi người quản lí phải có tinh thần và trách nhiệm cao. Vì vậy GDĐĐHS không phải chỉ ở trường là đủ mà cần phải kết hợp giữa nhiều lực lượng trong toàn xã hội để GDĐĐHS; cùng chung vai sát cánh với gia đình, nhà trường và xã hội để giáo dục các em. Bên cạnh đó, người quản lí nhà trường cần tạo mọi điều kiện để giáo viên và các đối tượng giáo dục trong nhà trường gần gũi với HS, hiểu các em hơn để nắm được hành vi sai trái của các em, từ đó có biện pháp để giáo dục các em thành những người con tốt, người có ích cho xã hội góp phần giáo dục các em hoàn thiện hơn cả về trí dục lẫn đức dục.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành TƯ (2013), *Nghị quyết 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*. Hà Nội
2. Bộ GD&ĐT(2020), *Thông tư 27/2020/TT-BGDĐT về Quy định đánh giá HS tiểu học*. Hà Nội
3. Bộ GD&ĐT (2020), *Thông tư 28/2020/TT-BGDĐT về ban hành Điều lệ trường tiểu học*. Hà Nội
4. Bộ GD&ĐT(2018), *Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 về ban hành Chương trình GDĐT*. Hà Nội